צב: דם חטאת פרק אחד עשר זבחים

וקרן ואצבע וחודה. תימה לי מומרי קתניב הא לא הוו אליבא דחד תנא דמאן דאית ליה חודה לית ליה קרן כדמוכח לעיל בפרק איזהו מקומן (דף נג.) דפליגי רבי ור"א בר"ש ויש לומר דהכי אמר בה] קרן למאן דאית ליה וחודה למאן דאית ליה ◦ וכן נריך לפרש לעיל בפ"ק בט] (דף י:) והאיכא חודה: **אי הכי אחד הנאכלות ואחד הפנימיות אחד הפנימיות ואחד הנאכלות מיבעי ליה.** שהפשוט יותר יש לו להזכיר תחלה ובפ"ק דסוכה (דף כ.) גרים רש"י במשנה אחת קטנה ואחת גדולה ופריך בגמרא אחת גדולה ואחת קטנה מיבעי ליה דהכי משמע אחת היא הגדולה ואחת היא הקטנה כלומר כמוה היא ואינה חלוקה לדין שני וכן דרך תנאים בכל מקום דההיא דפשיטא ליה תני בריש ואותו השני כשבא להשמיענו ששוה לו שונה אחריו כדאמר בר"ה (דף כט:) אחד יבנה ואחד כל מקום שיש שם ב"ד ובב"ק (דף נ:) אחד החופר בור ואחד ל] החופר שיח ומערה ובמסכת סוטה (דף מג.) אחד הבוטה ואחד הלוקח ואחד היורש וטובא תנן התם גבי מערכי המלחמה הכי וקשה מההיא דפ' ב' דכתובות (דף כ:) דאחד חדשות ואחד ישנות ושנות פשוט לטומאה יותר מחדשות ובפ' החולץ (יבמות מא.) אחד בתולות ואחד בעולות אלמא דנקט שאינו פשוט תחילה ויש לחלק דהיכא דקאי אקרא או בפלוגתא לא] דלעיל התם הוא דרגיל למתני הפשוט תחילה והא דתנן (סנהדרין דף לב.) אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדריש ובחקירה אע"ג דקאי אקרא אידי דאיירי בפרקא דלעיל בדיני ממונות נקט נמי דיני ממונות בריש"א וה"ר שמעון הקשה מההיא דמנחות פרק רבי ישמעאל (מנחות סג:) דקתני וחכ"א אחד חול ואחד שבת משלש היה בא וה"ל למיתני שבת בריש לב] ובסיפא וחכ"א אחד שבת וא' חול בשלש קופות ובשלש מגלות וה"ל למינקט חול בריש ◦):

מיפסל פסיל ביה רחמנא מ] תיפוק לי דהא אפסיל לה באויר כלי אמר רב הונא בריה דרב יהושע במדביק כלי בצוארה בעא מיניה לוי נ] ניתז מבגד לבגד מהו ס]מבגד קמא אידחי ליה לכיבוס יא] או דלמא לא יב] א"ל ג]זו שאלה טעון כיבוס ממה נפשך אי אוספו וכשר הא כשר ואי אוספו ופסול אנא ד]כרבי עקיבא יג] ס"ל דאמר היתה לו שעת הכושר ונפסלה דמה טעון כיבוס

וקרן ואצבע וחודה ואישים אדרבה חטאת העוף הוה ליה לרבויי שכן חוץ כמותה ואכילה כמותה הנך נפישין רב יוסף אמר אמר קרא [1] יאכלנה א] לזו ולא לאחרת בנאכלות מיעט הכתוב ואלא זאת ל"ל אי לאו זאת הוי אמינא יאכלנה אורחיה דקרא ב] קמ"ל רבה אמר אמר קרא [2] אשר יזה בהזאות ג] הכתוב מדבר (ו) והתניא ד] אע"פ שאין הכתוב מדבר אלא בנאכלות לענין מריקה ושטיפה אבל לענין כיבוס אשר יזה כתיב אי הכי אחד הנאכלות ואחד הפנימיות אחד הפנימיות ואחד הנאכלות מיבעי ליה תני אחד הפנימיות ואחד הנאכלות אי הכי חטאת העוף נמי מיעט רחמנא זאת אי הכי חיצונה נמי לא ריבה רחמנא תורת ומה ראית מסתברא חטאת בהמה הוה ליה לרבויי שכן בהמה שחיטת צפון וקבלת כלי וקרן ואצבע וחודה ואישים אדרבה חטאת העוף הו"ל לרבויי שכן הזאה כמותה הנך נפישין ו)בעי רבי אבין אחטאת העוף שהכנים דמה בצוארה בפנים מהו צוארה ככלי שרת דמי ומיפסיל או דלמא כצואר בהמה ה] [2] מדמה אמר רחמנא ולא בשרה ת"ש ז] בפירכסה ונכנסה לפנים וחזרה כשירה הא הכניסה ח] פסולה וליטעמיך גבי קדשי קדשים דקתני ג]פירכסה ויצאה לדרום וחזרה כשרה הא הוציאה פסולה אלא האי יצתה לחוץ איצטריכא ליה ה"נ יצתה לחוץ איצטריכא ליה בעי רבי אבין ח] נשפך על הרצפה ואספה מהו אצרוכיה הוא דלא אצרכיה רחמנא כלי שרת והלכך אוספו וכשר או דלמא מיפסל פסל ביה רחמנא כלי שרת והלכך אוספו ופסול אמר רבא ת"ש יכול יהא דם חטאת העוף טעון כיבוס תלמוד לומר זאת ואי ס"ד

דלא"ג דחזרה פסולה נקט נמי גבי כשרה וחזרה: **הא הוליאה הוא פסולה.** בתמיה וכי יש מחילה בנפון ובדרום ליפסל ביונא אלא הא דתני פרכסה יצאת לחוץ איצטריכא ליה דקתני בה בההיא פרכסה ויצאת לחוץ חוץ לעזרה וחזרה פסולה ואפילו כא] פרכסה ויצאת מאליה דנפסלה ביונא ובפ' שני (לעיל כו.) מייתי לה בגמרא: **ה"נ.** דקתני פרכסה בב] גבי עוף משום ההיא נקט לה בלשון פרכסה בב] דקתני בה נמי פרכסה ויצאה לחוץ וחזרה פסולה: **נשפך על הרצפה.** מצואר העוף: **אצרוכי הוא דלא אצרכיה רחמנא כלי שרת. ואומר דיהיה הוא במקום כלי שרת והלכך לאוספו** בג] כשר ולהזותו למזבח דה"ל כנשפך מן הכלי על הרצפה ואספו דכשר [לעיל לב.]: **או דלמא מיפסיל פסיל ביה רחמנא כלי שרת.** דדוקא שייר בד] ולא כתב ביה קבלה משום דבעי להזותו מן העוף עצמו למזבח וכ"ש דרצפה פוסלתו: **תיפוק לי.** דלא בעי כיבוס בלאו מיעוטא דזאת דהא מיפסיל ליה דם מכי מטא לאויר הבגד ואינו ראוי להזאה בעינן ואויר כלי ככלי דמי [לעיל כה:]: **במדביק כלי בצוארה.** דלא היה על אויר עד שנגע בו להאי איצטריך זאת למעוטי: **ניתז מבגד לבגד.** בדם בהמה קמיירי: **אידחי ליה לכיבוס.** וגרע ליה מנשפך מן כלי על הרצפה ואספו ואחר כך ניתז על הבגד דהתם כיון דכשר לזריקה ראוי להזאה קרינא ביה אבל על הבגד דאיזקוקי איזקיק לכיבוס אדחי בה] מתורת הזאה ולא קרינא ביה ראוי להזאה ולא בעי כיבוס האי אחרון: **זו שאלה.** בניחותא יפה שאלת ואשיבך עליה: בו] **אוספו וכשר.** ואע"ג דאיזדקיק לכיבוס לא בטל מתורת דם כל זמן שלא כיבסו וה"ל כנשפך מן הכלי על הרצפה: **הא כשר.** וטעון האחרון כיבוס: **ואם תימצי לומר שאם אוספו מן הראשון פסול** בז]. כדקא ס"ד משום דהוזקק לכיבוס בטיל ליה מתורת דם: **אנא כר"ע ס"ל.** דאמר לקמן (דף נג.) היתה לה שעת הכושר לזריקה ונפסלה דמה טעון כיבוס והאי הרי מתחילתו בכלי נתקבל והיתה לו שעת הכושר ואח"כ נפסל בנפילתו על בגד ראשון:

ניתז

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פ"ב מהל' פסה"מ הלכה יט:
ו ב מיי' שם הלכה יח:
ז ג מיי' פ"ח שם הלכה יא:
ח ד מיי' פ"ב שם הלכה כ:
ט ה מיי' פ"ח מהל' מעה"ק הל"ט ולא כל"ע:

תורה אור השלם

1. הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא אֹתָהּ יֹאכְלֶנָּה בְּמָקוֹם קָדֹשׁ תֵּאָכֵל בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד:
ויקרא ו, יט
2. כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע בִּבְשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל הַבֶּגֶד אֲשֶׁר יִזֶּה עָלָיהּ תְּכַבֵּס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ: ויקרא ו, כ

מוסף רש"י

וקרן ואצבע וחודה. שמטאת טעונה ליתן מתנותיה באצבע כנגד חודה של קרן [נמשך מלמעלה ומלמטה, והקרן היתה] אצן של אמה על אמה כרוס אמה כד' מקצועות המזבח (לעיל י:) **חטאת העוף שהכניס דמה בצוארה בפנים.** שאין לדמה קבלה: מהו.אם נפסלה בכך או לא, ולא מיפשיטא לה (לעיל יא.) **פירכסה.** לאחר שחיטה: **ויצאה לדרום וחזרה כשרה.** דאין פסול יולא בתוך המזבח, והאי וחזרה לאו דוקא [לעיל כו.] **זו שאלה.** בניחותא, שאלה גדולה שאלת (לעיל ל.):

ליקוטים

חטאת העוף שהכנים דמה בצוארה כו'. נראה דאיבעיא זו בש"ס למאן דאמר לא בענין כיפר [במשנה דלעיל פ"ב ע"א] דאי לר' שמעון ור' יהודה היאך שייך כיפר, דהיאך אפשר להזות באצבעו מצואר העוף שבע הזאות וארבע הזאות על המזבח, וגם לשון הגמרא חטאת העוף שהכניס וכו' נראה דבכניסה בעלמא פסולה. וקשה היאך מבעיא שלא כהילכתא, דהא ר' יהודה ור' שמעון סוברים דבענין כיפר. ואפשר דמכאן יצא להר"מ מה שפסק דכניסה לחוד פוסל במזיד אליבא דר' יהודה, ומיבעי ליה אליבא דהילכתא, אבל אם נאמר דבענין בכל ענין כיפר לא שייך כאן כנ"ל. אך אפשר דיכול להיות שהיזה כדינו, וצ"ע. ועיין שם שמביא הש"ס ברייתא, פירכסה ונכנסה לפנים כשרה הא הכניסה פסולה, מבואר דאין צריך כיפר, דבפירכסה מעצמה לא שייך כיפר, אם כן בכהאי גוונא הכניסה פסולה ולא בענין כיפר, מוכח דין הר"מ דלא בענין כיפר, ומכל מקום בנכנסה מעצמה כשרה דהוי כמו שוגג, עיי"ש. (מנ"ח מצוה קל"ט)

שיטה מקובצת

תוד"ה אי הכי כו' ויש לחלק דהיכא דקאי אקרא כו'. עיין בתוס' פסחים דף פ"ח ע"ב (ד"ה אחד):

מסורת הש"ס

(א) יאכלנה יאכלנה כל"ל (ש"מ): ב) דקרא הוא (*ש"מ): ג) כ"ל בניזאות (*ש"מ). וכ"ה בכ"ר: ד) כ"ל והתנן (הגרי"ב) וגי' ש"מ והא תנא אע"פ שאין הכתוב מדבר אלא בנאכלות קאמר ה"ק אע"פ שאין הכתוב מדבר אלא בנאכלות הני מילי לענין כו' וכ"ה בכתה"י וכרש"י: ה) בהמה דמי ומדמה אמר כו' כל"ל (ש"מ, צ"ק): ו) בא"מ אמר רבה ת"ש: ז) הכניסה הוא פסולה. וכן בסמוך הוציאה הוא (ש"מ): ח) אבין חטאת העוף שנשפך דמה על הרצפה ואספו מהו כל"ל (ש"מ): ט) רחמנא כלי שרת כל"ל (ש"מ): י) לוי מרבי כל"ל (כתה"י ש"מ). וז"ל הגמ"א מסר מי היה הנשפ"ל והמשיב, ולפסר דל"ל לוי מרבי ועי' לעיל ל ע"ב: יא) בכ"מ אידחי ליה מתורת דם. וע' כ"ש וכש"ל אות כה: יב) לא שנא (ש"מ): יג) כ"ל כר' יעקב. וכן בכש"י (*ש"מ). ועי' לקמן נג ע"א בש"ל אות ח: יד) כ"ל שכתוב (ש"מ): טו) דמשמע הזאה האמורה (ש"מ): טז) משמע ה"ה האמור בנאכלות כו' (דפוסי ונציה וכי"פ): יז) כ"ל מדם (צ"ק): יח) בכתה"י וש"מ נוסף כאן דבור: חטאת בהמה הוי ליה לרבויי. חיצונות כפנימיות: יט) לקבלת כלי וזהו כלי ומיפסל בהכנסה כדם כו' כל"ל (ש"מ): כ) ע' ב"ח שהגיה בקדשי קדשים. וגר' דהוא ט"ס ול"ל בקדשים קלים. עי' בגריימת לעיל כו ע"ב: כא) דאפילו פרכסה ויצאת מאליה נפסלה ביונצא (ש"מ): כב) כ"ל נכנסה (ש"מ): כג) אוספו וכשר להזותו כל"ל (ב"ש, צ"ק): כד) כ"ל צואר (גליון). [וכל' וילנא הוכא זה גם בש"מ בטעות]: כה) אידחי ליה מתורת דם כל"ל (*ש"מ, צ"ק): כו) אי אוספו כל"ל (*ש"מ, צ"ק): כז) פסול לזריקה (ש"מ): כח) קאמר (ש"מ): כט) בפ"ק דפריך והאיכא (ש"מ): ל) לפניו שם ליתא ואחד, אלא החופר בור שיח ומערה (הגראי"ש): לא) כ"ל אפלוגתא (ש"מ): לב) וע"ע שלפניו (גליון). [דליתא שם בריש"א וחכ"א אחד שבת ואחד חול]:

הגהות הב"ח

(א) גמ' והא תנא אע"פ: (ב) רש"י ד"ה ויצאת לדרום וכו' בהסיפ. נ"ב בקדשי קדשים:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה וקרן וכו' וכן צריך לפרש. וכן לקמן דף לד ע"ב:

שינויי נוסחאות

א) יאכלנה יאכלנה כל"ל (ש"מ): ב) דקרא הוא (*ש"מ): ג) כ"ל בניזאות (*ש"מ). וכ"ה בכ"ר: ד) כ"ל והתנן (הגרי"ב) וגי' ש"מ והא תנא אע"פ שאין הכתוב מדבר אלא בנאכלות קאמר ה"ק אע"פ שאין הכתוב מדבר אלא בנאכלות הני מילי לענין כו' וכ"ה בכתה"י וכרש"י: ה) בהמה דמי ומדמה אמר כו' כל"ל (ש"מ, צ"ק): ו) בא"מ אמר רבה ת"ש: ז) הכניסה הוא פסולה. וכן בסמוך הוציאה הוא (ש"מ): ח) אבין חטאת העוף שנשפך דמה על הרצפה ואספו מהו כל"ל (ש"מ): ט) רחמנא כלי שרת כל"ל (ש"מ): י) לוי מרבי כל"ל (כתה"י ש"מ). וז"ל הגמ"א מסר מי היה הנשפ"ל והמשיב, ולפסר דל"ל לוי מרבי ועי' לעיל ל ע"ב: יא) בכ"מ אידחי ליה מתורת דם. וע' כ"ש וכש"ל אות כה: יב) לא שנא (ש"מ): יג) כ"ל כר' יעקב. וכן בכש"י (*ש"מ). ועי' לקמן נג ע"א בש"ל אות ח: יד) כ"ל שכתוב (ש"מ): טו) דמשמע הזאה האמורה (ש"מ): טז) משמע ה"ה האמור בנאכלות כו' (דפוסי ונציה וכי"פ): יז) כ"ל מדם (צ"ק): יח) בכתה"י וש"מ נוסף כאן דבור: חטאת בהמה הוי ליה לרבויי. חיצונות כפנימיות: יט) לקבלת כלי וזהו כלי ומיפסל בהכנסה כדם כו' כל"ל (ש"מ): כ) ע' ב"ח שהגיה בקדשי קדשים. וגר' דהוא ט"ס ול"ל בקדשים קלים. עי' בגריימת לעיל כו ע"ב: כא) דאפילו פרכסה ויצאת מאליה נפסלה ביונצא (ש"מ): כב) כ"ל נכנסה (ש"מ): כג) אוספו וכשר להזותו כל"ל (ב"ש, צ"ק): כד) כ"ל צואר (גליון). [וכל' וילנא הוכא זה גם בש"מ בטעות]: כה) אידחי ליה מתורת דם כל"ל (*ש"מ, צ"ק): כו) אי אוספו כל"ל (*ש"מ, צ"ק): כז) פסול לזריקה (ש"מ): כח) קאמר (ש"מ): כט) בפ"ק דפריך והאיכא (ש"מ): ל) לפניו שם ליתא ואחד, אלא החופר בור שיח ומערה (הגראי"ש): לא) כ"ל אפלוגתא (ש"מ): לב) וע"ע שלפניו (גליון). [דליתא שם בריש"א וחכ"א אחד שבת ואחד חול]:

ניתו על בגד טמא. וטומאה בנגיעתו בו מי הוי דם פסול כאילו נטמא קודם לכן ולא בעי כיבוס או דלמא כיון דבעידנא דנפל עליה מאכתי כשר הוה והוי פסול דם וטעינת כיבוס לבגד בתין כאחד כדמפרש ואזיל לה רב הונא בריה דרב יהושע. **מדקא מיבעי ליה הכי.** מכלל דפשיטא ליה נטמא [ב] קודם לכן דלא בעי כיבוס ואע"ג דהיתה לו שעת הכושר: ש"מ קסבר כו'. ומיהו היכא דפסול דם וטבילת בגד בתין כאחד מיבעי ליה הכי מי אמרינן ה"מ דפסולה אין דמה טעון כיבוס [ג]: **כזה אחר זה.** שנפסל ואח"כ ניתז: **ודקא מפרש אביי.** למילתיה דרבה דפריש פלוגתייהו דר' אלעזר ורבנן: **מטהרין.** את האדם מטומאת מת כאילו לא נטמא [ד]: **שהרי נדה.** שנטמאה במת מזין עליה לפני טבילת נדתה וטובלת לשתי הטומאות בטבילה אחת שלא מצינו בתורה שהוזקקה לטבול לנדתה תחלה ולקבל הזאה וטהרה [ה] כשתטבול ויש מיכן ראיה למי חטאת שנטמאו קודם הזאתן כדמפרש רבה ואזיל: [ו] **ואמר רבה.** ר' אלעזר שמביא ראיה מהזאת נדה שאינו דומה לזו דאילו נדה הזאה וטומאת המים בתין כאחד ואין זו ראיה לנטמאו קודם הזייה: **אלא שאמרה בשיטת רבי עקיבא רבו.** דאמר כל הטומאות מטמאין מי חטאת העוברין על אוירו [ז] הלכך נטמאו המים משעברו על אויר הנדה והזאה לא הואי עד שנגעו המים בנשרה: **חוץ לתנור.** שהיה התנור סמוך לכותל וחלון בכותל וגו לגין והאדם עומד חוץ לתנור כלומר להלן מן התנור שהתנור מפסיק בינו לבין הכותל: [ח] **העברת כלי.** של מי חטאת: **והעבירו ע"פ התנור.** על אויר פיו שכל תנוריהם פיהם למעלה: **ונטל את הלגין.** של מי חטאת ובמסכת פרה תניין לה ומעלה היא למי חטאת: **ואיתיביה אביי** גרסינן: **מודה ר' עקיבא.** אע"פ שנחלק בלגין של מי חטאת מודה הוא בהזאה שהעבירה כו' שהיה מזה על האדם ותנור טמא מפסיקו ועברה הזאה על פי התנור: [**למעלה ללמטה.** באוהל כבנגיעה]: ה"ג **ואור לו המאהיליה לאיתויי אבן המנוגעת.** אלמא בהזאת נדה ליכא למימר לרבי עקיבא משבאה למעלה באויר על הנדה נטמאת: **אלא אמר אביי דר"ע אפילו במי חטאה נאו למונה דמי.** אלא לענין לגין הוא דגזר רבי עקיבא גזירה שמא יניחנה בתוך האויר דרך העברתו אבל בהזאה שאינו מעביר אלא זורקה מודה הוא דטהור דכיון דנפק מידו נפק לגמרי ואין בידו להכניסה לתנור: **ורבי אלעזר.** דמייתי ראייה למילתיה מהזאת נדה ורבנן דאמרי אינה ראייה: **בדבין טומאה קדומה.** כגון מי חטאת שנטמאו לפני הזאתן מטומאה שבאותה שעה כגון הזאת נדה שטומאת המים והזאה בתין כאחד קמיפלגי: **רבי אלעזר סבר דבין ורבנן סברי אין דבין.** ולגבי ניתז דם חטאת על בגד טמא דאיבעיא לן לעיל נמי פלוגתא דרבי אלעזר ורבנן היא דלרבי אלעזר אין טעון כיבוס דטומאה שבשעת נפילה כטומאה שלפני נפילה ולרבנן לא דמו אהדדי. והאי דקאמרינן אליבא דרבה וכדמפרש [יח] אביי ולא אמרינן אליבא דאביי (ואע"ג) דהא דרבה ליתיה משום דאביי תלמידו הוה ולא נחלק עליו אלא דן לפניו ותירגם הדבר לפניו והודה לו: **דכולי עלמא אין דבין.** ורבי אלעזר טומאה קדומה מטומאה [יט] קדומה יליף דרבי אלעזר סבר הזאה צריכה שיעור ומצטרפין להזאות וכי נפלה הזאה קמייתא עלה אכתי לאו הזאה היא לטהרה ואע"ג שנטמאת ההזאה הראשונה כשנגעה בה מחרת ומצטרפת עם השניה להשלים השיעור אלמא מי חטאת שנטמאו לפני הזאה מטהרין: **ורבנן סברי אין הזאה צריך שיעור.** ומהזאה קמייתא אסתלקא [כ] לה הזאה וליכא למילף מינה טומאה קדומה דהך דגבי נדה טומאה שבאותה שעה היא: **מדמה.** מיעוטא היא דמה של זו ולא דמה של אחרת. רבי עקיבא [כא] ורבי שמעון פליגי בהאי פסולה דמיעטו קרא ולפרושי קאתו: **כתיב אוסף.** בתריה דקרא דכיבוס ומריקה ושטיפה כתיב כל זכר בכהנים יאכל אותה (ויקרא ו): **אוסף פרט לתרומה.** ומריקה ושטיפה קאי כדאמרינן לקמן בפירקין (דף לו:): **ורבי שמעון לטעמיה.** לקמן במתניתין (דף לה:): **מתני' ניתז מן הצואר על הבגד וכו'.** כדמפרש טעמא בגמרא: **מן הקרן.** של מזבח ומן היסוד של שיריס ובפרק בית שמאי (לעיל לט.) תרגימנא דמן הקרן מן הקרן ממש ומן היסוד מן הראוי ליסוד דמשניתן מתן דמה אין שיריס טעונין כיבוס. וטעמא מפרש בגמרא: הכי גרסינן במתניתין **נשפך על הרצפה ואספו אין טעון כיבוס ואין טעון כיבוס אלא הדם שנתקבל בכלי כו'.** ובגמרא [כא] [ע"ב] פריך הא תו למה לי: **נשפך על הרצפה.** מצואר בהמה: **גמ' בראוי להזאה.** שנתקבל בכלי:

הא

בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא ניתז על בגד טמא [א]מהו אמר רב הונא בריה דרב יהושע מדקמיבעיא ליה הכי ש"מ [א] היתה לה שעת הכושר ונפסלה אין דמה טעון כיבוס ה"מ בזה אחר זה אבל בבת אחת לא או דלמא לא שנא א"ל פלוגתא דר"א ורבנן אליבא דרבה וכדקא מתריץ אביי [ב] דתניא ר' אלעזר אומר מי חטאת שנטמאו מטהרין שהרי [ג]נדה מזין עליה [ד] ואמר רבה ר"א בשיטת ר"ע רבו אמרה דאמר העברת כלי על גבי מקום טמא כמונח דמי דתנן[ה] היה עומד חוץ לתנור ושרץ בתנור [ג] והושיט ידו לחלון ונטל את הלגין והעבירו ע"פ תנור ר"ע מטמא וחכמים [ג]מטהרין ובהא פליגי דר' עקיבא סבר כמונח דמי ורבנן סברי לאו כמונח דמי ואיתיביה אביי מודה[ו] רבי עקיבא בהזאה שהעבירה על [ז] כלי חרס טמא על גבי משכב ומושב טמא שהיא [ח]טהורה שאין לך דבר שמטמא למעלה כלמטה אלא כזית מן המת ושאר כל המאהילין לאיתויי אבן המנוגעת אלא אמר אביי דכ"ע לאו כמונח דמי והכא בהא קמיפלגי דרבי עקיבא סבר גזרינן שמא ינוח [ח] ורבנן סברי לא גזרינן ומודה רבי עקיבא בהזאה כיון [ו] דנפק נפק ורבי אלעזר ורבנן במאי קמיפלגי אמר אביי בדבין טומאה קדומה מטומאה שבאותה שעה קמיפלגי מ"ס דבין ומ"ס אין דבין [ז]רבא אמר דכ"ע אין דבין והכא בהא קמיפלגי דר"א סבר [ז]הזאה צריכה שיעור ומצטרפין [ז] להזאות ורבנן סברי הזאה אין צריכה שיעור: חטאת פסולה כו': ת"ר [ט]1מדמה מדם כשירה ולא מדם פסולה ר"ע [ח] אומר היתה לה שעת הכושר ונפסלה דמה טעון כיבוס לא היתה לה שעת הכושר ונפסלה אין דמה טעון כיבוס ור"ש אומר [ט]אחד זה ואחד זה אין דמה טעון כיבוס מאי טעמא דרבי שמעון כתיב 2אותה וכתיב מדמה חד להיכא דהיתה לו שעת הכושר [י] ורבי עקיבא [ח] [יא]אותה פרט לתרומה ור"ש לטעמיה דאמר [יב]קדשים קלים אין טעונין מריקה ושטיפה וכ"ש תרומה: **מתני'** [יג]ניתז מן הצואר על הבגד אינו טעון כיבוס [יד]מן הקרן ומן היסוד אינו טעון כיבוס [טו]נשפך על הרצפה ואספו אין טעון כיבוס [יא]אין טעון כיבוס אלא דם שנתקבל בכלי וראוי להזאה: **גמ'** [יב]ת"ר יכול ניתז מן הצואר על הבגד יהא טעון כיבוס ת"ל 3אשר יזה לא אמרתי לך אלא בראוי להזאה תניא אידך יכול ניתז מן הקרן ומן היסוד יהא טעון כיבוס ת"ל 3אשר יזה [כ]פרט לזה שכבר הוזה: נשפך [יא] על הרצפה כו': מי חטאת שנטמאו מטהרין. ומ"ת מ"כ למה גזרו שלא יעביר אדם מי חטאת ואפר חטאת בנהר וכספינה כמעשה שהיה כדאיתא ביבמות פרק האשה שלום (דף קטז: ובמגיגה כג.) וי"ל דהתם קודם קידוש [כא] וכהא לאחר קידוש [כב]: [כג] **ניתז מן הצואר על הבגד אין טעון כיבוס.** מריש לא שמעינן דהוה אמינא הכא שאני משום דבגד אחת:

מסורת הש"ס

[א] פרה פ"י [מ"ה], [ב] תוספ' פרה (פ"ט) [פ"י ה"ג] ע"ש, [ג] עי' רש"ק, [ד] [לעיל פ. יומא יד. נדה ט.] ע' ירושל' יומא פ"ה ה"ד, [ה] ת"כ צו פרק ג פ"ו ה"א, [ו] ת"כ שם פ"ז ה"ו, [ז] [לקמן לה: לו: לז.] ת"כ שם, [ח] [לעיל לח:], [ט] ת"כ שם פ"ו ה"ה, [י] ת"כ שם ה"ד, [כ] [לעיל לח: מעילה ה.], [ל] [ומחגיגה כג. ד"ה מת וכו' כתבו דהיינו דווקא בשאר טומאות אך בטומאת מת נספלו].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואמר רבה הל"ל עם ד"ה אלא וכו' כשעברין וכו' בנבלה הס"ד ואח"כ מ"ה העברת כלי של מי חטאת הס"ד ואח"כ מ"ה ואח"כ מ"ה חוץ וכו' לגין כהותל הס"ד ואח"כ מ"ה ונטל את הלגין וכו' חטאת הס"ד ואח"כ מ"ה והעבירו על פי וכו' למעלה הס"ד ואח"כ מ"ה ואותביה:

גליון הש"ס

[גמ' דתניא ר' אלעזר אומר מי חטאת וכו' שהרי נדה מזין עליה. עי' יומא דף עא ע"ב בתוס' ד"ה ערל וכו']:

שינויי נוסחאות

[א] ש"מ קסבר (*ש"מ). וכ"כ ברש"י: [ב] עליה וטהורה (*ש"מ): [ג] תיבות ושרץ בתנור ליתא במשניות דפרה (הגרי"ב). ולכ' הפרק אם מיירי בתנור שאינו אלא טמא לחטאת (מ"ש וע"ש): [ד] על גבי כלי טמא או על כלי (*ב"ש): [ה] ל"ל יניח (*ש"מ) וכ"מ ברש"י: [ו] דכיון (*ש"מ): [ז] ל"ל ומצטרפין (*ש"מ). וכ"כ ברש"י ד"ו: [ח] ל"ל ר' יעקב כמו לחיתא בתוספתא וכ"כ בס"י (*הגרי"ב. ש"מ). וכל"ל ברש"י: [ט] בכ"ל אפילו לא היתה לה שעת הכושר ונפסלה דמה טעון כיבוס. ולפי גי' זו לכאורה יש ליישב קושיית הלח"מ ומיו"ט וב"ש על הרמב"ם פ"ח ממעה"ק ה"ג ועיין: [י] נ"ל נוסף וחד להיכא דלא היתה לו שעת הכושר (ש"מ). וכ"ה בכל כתה"י (דק"ס): [יא] בפרי"ד הפיקקא אין טעון כיבוס אלא הדם שנתקבל בכלי. וע' רש"י בע"ב ד"ה הא ותל"ה מה: [יב] ל"ל בנטמא (ש"מ): [יג] כיבוס בזה אחר זה הל"ל (*ב"ש וצ"ק): [יד] ל"ל נטמאו (שמכ"י): [טו] ל"ל וטהורה וסת"ד (*שמכ"י). ולאה לות כ: [טז] ל"ל אורדן (באה"מ): [יז] דכול זה שייך לעיל קודם הדבור שלפניו (ש"מ): [יח] וכדמתרץ (כתה"י וש"מ): [יט] נ"ל מטומאה שבאותה שעה [נדל"ל לא] יליף אלא דרבי (גליון): [כ] ל"ל סלקא (*ב"ש): [כא] מכאן עד סוף ד"ה בראוי ליתא בכי"פ, וסומן לממיקה בש"מ:

עין משפט נר מצוה

[יא] מיי' פ"ח מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ט:

יא ב מיי' פי"ח מהלכות פרה אדומה הלכה ג:

יב גד מיי' פי"ד שם הל"ה:

יג ה מיי' פרק ח מהלכות מעה"ק הלכה ג:

יד ו מיי' שם הלכה ו:

טו ז מיי' שם הלכה (ד) [ו]:

תורה אור השלם

1. כל אשר יגע בבשרה יקדש ואשר יזה מדמה על הבגד אשר יזה עליה תכבס במקום קדש: ויקרא ו, כ
2. כל זכר בכהנים יאכל אתה קדש קדשים הוא: ויקרא ו, כב
3. כל אשר יגע בבשרה יקדש ואשר יזה מדמה על הבגד אשר יזה עליה תכבס במקום קדש: ויקרא ו, כ

מוסף רש"י

מתני'. מן הקרן. משגגע בקרן המזבח ניתז על הבגד ומן היסוד. משנשפכו שיריס ליסוד ניתז מן היסוד לבגד (לעיל לח:): **אשר יזה** פרט לזה שכבר הוזה. לומר אשר יזה מדם הטומאה להזות, דעדיין לא נעשית מלותו, הרוח הוא דאיתיה ממנו על הבגד קודם זריקה או בשעת זריקה טעון כיבוס, ולא שכבר הוזה, דלאחר הזאה אין המותר טעון כיבוס דמאחר שנזרק בין זרקו כשר בין זרקו פסול אינו טעון כיבוס (מעילה ה.):

שיטה מקובצת

ונטל את הלגין וכו'. בשל מי חטאת אחיכי, דבשאר טהרות ליכא מאן דמתמהי לאתסויכה כמוהם. ותימה דמאי נפקא מינה אם מטמא הלא ר' אלעזר ס"ל דמי חטאת שנטמאו מטהרין ובשיטת ר"ע רבו אמרה. ולפי תירוץ התוס' שתרצו על קושיא דמיתי מת בספינה דהתם קודם קדוש והכא לאחר קדוש, אין קשה זה כלום, דר"ע נמי דמטמא קודם קדוש (הר"פ ד"ל. ב"ש): רש"י ד"ה רבי אלעזר סבר דבין כו'. דהא דרבה ליתיה משום דאביי תלמידו הוה וכו'. ר"ל ושמא משום דבנגה מוקי לה בשתי הזאות וכמ"ד הזאה לריכה שיעור ולדידיה ולפי דעתיה דאביי דאמר אפילו במי חטאה נאו למונה דמי. ר"ל דקבלו פסולין דהאי נמי מתקבל בפסול שלא נתקבל בכלי. וי"ל דאיצטריך משום דפסולו והזאתו באין כאחת ומ"מ לא מצינו למפשט מינה בעיין דלעיל דשאני התם דנתקבל בהכשר (ב"ש):

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"ט מהלכות פרה הלכה ג:
יז ב מיי' פ"ה מהל' מעה"ק הלכה ט:
יח ג מיי' שם הלכה ח ופ"ג מהלכות פרה הלכה ב:
יט ד מיי' פרק ח מהל' מעה"ק הלכה ח:
כ ה מיי' פ"ג מהלכות פרה הלכה ב [ועי' לח"מ פ"ה מהל' מעה"ק ה"ח]:
כא ו מיי' פ"ה מהל' מעה"ק הלכה ח:
כב ז מיי' שם פ"ח הלכה ה:
כג ח ט מיי' שם הלכה ד:
כד י מיי' שם הלכה ב:
כה כ מיי' שם הל' יא והל' א:
כו ל מיי' שם הלכה א:

תורה אור השלם

1. וְלָקַח אֵזוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טָהוֹר וְהִזָּה עַל הָאֹהֶל וְעַל כָּל הַכֵּלִים וְעַל הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ שָׁם וְעַל הַנֹּגֵעַ בַּעֶצֶם אוֹ בֶחָלָל אוֹ בַמֵּת אוֹ בַקָּבֶר: במדבר יט, יח
2. וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם וְהִזָּה מִן הַדָּם שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה אֶת פְּנֵי פָּרֹכֶת הַקֹּדֶשׁ: ויקרא ד, ו
3. וְשָׂרַף אֶת הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת עֹרָהּ וְאֶת בְּשָׂרָהּ וְאֶת דָּמָהּ עַל פִּרְשָׁהּ יִשְׂרֹף: במדבר יט, ה
4. כְּפוֹרֵי זָהָב שְׁלֹשִׁים כְּפוֹרֵי כֶסֶף מִשְׁנִים אַרְבַּע מֵאוֹת וַעֲשָׂרָה כֵּלִים אֲחֵרִים אָלֶף: עזרא א, י
5. כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע בִּבְשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל הַבֶּגֶד אֲשֶׁר יִזֶּה עָלֶיהָ תְּכַבֵּס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ: ויקרא ו, כ

הגהות הב"ח

(א) גמ' לרב עמרם תלמידי אמר רב עמרם: (ב) במשנה כיבוס אינו טעון כיבוס אלא מקום הדם: (ג) רש"י ד"ה שבענין וכו' הזייה טבילה הס"ד ואח"כ מ"ה אף על גב דליכא וכו' לענין קבלה הס"ד ואח"כ מ"ה למעוטי שיריים וכו' פעמים הס"ד ואח"כ מ"ה אמר רב עמרם:

שינויי נוסחאות

א] נ"ל ואיבעיא. וכ"ה במנחות ז ע"ב (*הגרי"ב): ב] תא שמע נמחק. ונ"ל ואיתמר א"ר זריקא. וכ"ה במנחות (ח"נ): ג] נ"א תניא נמי הכי וטבל (גליון): ד] נ"ל מעיקרא. וכנ"ל בסמוך (ש"מ): ה] למיכתב וטבל ואיצטריך למיכתב בדם (*ש"מ): ו] לרבא (*הגרי"ב): ז] אמרי תלמידיך כצ"ל (*ב"ש, וכ"ה ביומא נ ע"א): ח] תיבות מנהני מילי דת"ר ליתא בכי"ל ופרי"ד, אלא ת"ר בלבד גרס: ט] נ"ל כדמפרש (ש"מ): י] הלכתא היא גבי (ש"מ): יא] בכי"פ דנין קל וחומר מהלכה: יב] בַּמַּיִם ולא קרינן בְּמים (ש"מ): יג] בַּדָּם (ש"מ): יד] בענין שהזה ממנו טבילה ראשונה מזה (*ש"מ): טו] טבילה להכי כו' הד"א (ב"ש): טז] נ"ל הזאה (ש"מ): יז] שבאצבע (ש"מ): יח] נ"ל לעוצבא (*ש"מ): יט] בש"מ נוסף וה"ה לשריפה שהיה שם: כ] דמשהופשט (ש"מ): כא] נ"ל מרבה (ש"מ): כב] נ"ל אבל זה (צ"ק): כג] תיבת אי נמחק (צ"ק): כד] נ"ל אינן (ש"מ): כה] שחישב על העוצבא (יעב"ץ): כו] נ"ל ומש"ה לא בעי (ש"מ): כז] נ"ל לחודא (צ"ק). נ"א מיד (ש"מ): כח] ממתני' דגריס אף כצ"ל (ח"נ). ועי' טה"ק דגורס כלפנינו ומפ' שהיה לפניהם מקצת נוסחאות דלא הוו גרסי במתני' אף משהופשט. ע"ש: כט] והשתא (ד"ו):

ליקוטים

והכיבוס במקום קדוש. ע"ד שהקשה מר על הת"כ דדריש גבי מנחה דכתיב במקום קדוש תאכל בחצר אוהל מועד ואיתא בת"כ במקום קדוש יכול במחנה לויה ת"ל בחצר אוהל מועד אין לי אלא אהל מועד מנין לרבות הלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש ת"ל במקום קדוש, וגם גבי חטאת דכתיב תרווייהו במקום קדוש בחצר אהל מועד דריש ג"כ בת"כ דבעינן תרווייהו, ושנויה שם כמו גבי מנחה. ומעתה הקשה כבוד מר דבשלמא גבי אשם דאף דלא כתיב רק במקום קדוש מ"מ אי אפשר לפרש מחנה לויה דאשם איתקש לחטאת, אבל גבי כיבוס בגד שניתז עליו דמבואר במשנה ובגמרא דצריך לכבסו בעזרה מנ"ל דהרי לא כתיב אלא במקום קדוש וגם הר הבית שהוא מחנה לויה בכלל מקום קדוש הוא. ע"כ דברי מר. ובעיקר לשונו של מעלתו שכתב דמבואר במשנה ובגמרא שצריך לכבסו בעזרה. אני בעניי לא מצאתי לא במשנה ולא בגמרא גבי כיבוס זכר העזרה כלל, אבל לשון המשנה בפרק דם חטאת דף צ"ג ע"ב והכיבוס במקום קדוש, והרי גם בקרא כתיב במקום קדוש ואעפ"כ מבואר הדבר במשנה שהכיבוס במחנה שכינה שהרי במשנה שאחר זה איתא בגד שיצא חוץ לקלעים נכנס ומכבסו במקום קדוש [הג"ה מבן המחבר, עיין ברמב"ן בפירושו על התורה בפ' צו כתב תכבסו במקום קדוש עד וכל חטאת, החמיר הכתוב דם הנבלע בבגד לעשותו כאשר היה קודם הזיה שלא יצא חוץ לקלעים ואמר וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר ואף במקום קדוש הוא נשבר והחרסין נבלעין במקומם ואין עושין בו מריקה ושטיפה כלל וכן המריקה

גמרא

הא תו ל"ל מה טעם קאמר מה טעם נשפך על הרצפה ואספו אין טעון כיבוס לפי שאין טעון כיבוס אלא דם שנתקבל בכלי וראוי להזייה: ראוי להזאה: למעוטי מאי למעוטי קיבל פחות מכדי הזייה בכלי זה ופחות מכדי הזייה בכלי זה דתניא [א]רבי חלפתא בר שאול אומר [א]קידש פחות מכדי הזייה בכלי זה ופחות מכדי הזייה בכלי זה לא קידש איבעיא [א] להו בדם מהו הלכתא היא ומהלכתא לא גמרינן או דלמא התם מ"ט דכתיב [1]וטבל במים ה"נ כתיב [2]וטבל בדם תא שמע [ב] דא"ר זריקא א"ר אלעזר אף בדם לא קידש אמר רבא תניא [ג] [ב]וטבל [ב]ולא מספג בדם עד [ג]שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרו [ד] מן הדם מן הדם שבענין ואיצטריך למיכתב [ה] בדם דאי כתב רחמנא וטבל ה"א אע"פ דליכא שיעור טבילה מעיקרו כתב [רחמנא] בדם ואי כתב רחמנא בדם ה"א אפילו מספג כתב רחמנא וטבל מן הדם שבענין למעוטי מאי אמר רבא למעוטי שיריים שבאצבע מסייע לרבי אלעזר דאר"א [ג]שיריים שבאצבע פסולין [ד]א"ל רבין בר רב אדא לרב [ו] (א) אמר [ז] תלמידך אמר רב עמרם תנינא היה מזה [ה]וניתזה הזאה מידו עד שלא הזה טעון כיבוס משהזה אין טעון כיבוס מאי לאו ה"ק עד שלא גמר מלהזות טעון כיבוס משגמר להזות אין טעון כיבוס לא ה"ק עד שלא יצתה הזאה מידו טעון כיבוס [ד]משיצתה הזאה מידו אין טעון כיבוס איתיביה אביי [ו]גמר מלהזות מקנח ידו בגופה של פרה גמר אין לא גמר לא א"ל גמר מקנח ידו בגופה של פרה לא גמר לא גמר מקנח אצבעו בשלמא גמר מקנח ידו [ה]בגופה של פרה שנאמר [3]ושרף את הפרה לעיניו אלא אצבעו במאי מקנח [ז]אמר אביי [ו]בשפת מזרק כדכתיב [4]כפורי זהב:

מתני' [ז]ניתז על העור עד שלא הופשט אינו טעון כיבוס משהופשט טעון כיבוס [ח]דברי רבי יהודה רבי אלעזר אומר אף משהופשט [ט][ח]אינו טעון כיבוס (ב) אלא מקום הדם ודבר שהוא ראוי לקבל טומאה [ט]וראוי לכיבוס [י]אחד הבגד ואחד השק ואחד העור טעונין כיבוס [י][כ]והכיבוס במקום קדוש ושבירת כלי חרס במקום קדוש ומריקה ושטיפה בכלי נחושת במקום קדוש [ל]זה חומר בחטאת מקדשי קדשים:

גמ' מנהני [ח] מילי דת"ר[כ] [5]בגד אין לי אלא בגד מנין לרבות עור משהופשט ת"ל [5]אשר יזה עליה תכבס יכול שאני מרבה עור עד שלא הופשט תלמוד לומר בגד מה בגד הראוי לקבל טומאה אף כל הראוי לקבל טומאה דברי ר' יהודה רבי אלעזר אומר בגד אין לי אלא בגד מנין לרבות שק

רש"י

הא תו למה לי. למיתני אין טעון כיבוס אלא שנתקבל בכלי הא תנא ליה נשפך על הרצפה: **קיבל פחות מכדי הזייה בכלי זה.** וחזר ועירב: **דתני ר' חלפתא.** לגבי מי חטאת: **קידש.** מי חטאת באפר פרה: **לא קידש.** כדבעי [טו] טעמא ואזיל: **בדם מאי.** גבי חטאת הפנימית קיבל פחות מכדי הזייה כו' וחזר ועירב מי הואי קבלה או לא: **הלכתא** [י]. גבי מי חטאת: **ומהלכתא לא גמרינן.** מילתא אחריתי דקי"ל (שבת דף קלב.) [כ] אין דנין [יא] מהלכה: **וטבל במים.** מדקרינן במים [יב] ולא קרינן במים משמע במים הנזכרים למעלה לענין קידוש שיהא בשעת קידוש שיעור טבילה: **ה"נ הא כתיב וטבל.** הכהן את אצבעו בדם [יג] שיהא בדם הראשון שיעור טבילה מתחילתו: **מספג.** מקנח בשולי הכלי או בדופנותיו: **שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרא** גרסינן. כדפרי' בדם הראשון משמע: **מן הדם.** והזה מן הדם: **שבענין.** מדם האמור בענין [יד] טבילה שהזה ממנה ראשונה יזה את כולן שצריך לחזור ולטבול בו אצבעו על כל הזייה (ג) טבילה ולמעוטי שירים שבאצבע דהאי מן הדם קרא יתירא הוא דלא צריך למיכתב אלא והזה ז' פעמים: **אע"ג דליכא שיעור טבילה מעיקרא.** הואיל ואיכא שיעור בשעת טבילה [טו]: **להכי אילטריך למיכתב בדם.** דמשמע בדם שהזכיר לענין קבלה: **אמר רב עמרם תנינא.** תיובתא לר' אלעזר: **היה מזה.** בחטאות הפנימיות וניתזה הזאה מידו על הבגד: **עד שלא גמר כל ההזאות טעון כיבוס.** ואפי' ניתז בין ההזאה [טז] להזאה משירים שבאצבע. אלמא שירים שבאצבע כשרין דאי פסולין אמאי טעון כיבוס: **עד שלא יצתה מידו.** משטבל טעון כיבוס משיצתה הזאה מידו לאחר טבילה דהוי להו שירים באצבע [יז] אין טעון כיבוס: **גמר מלהזות.** במס' פרה (פ"ג מ"ט) תנן לה גמר מלהזות ז' הזאות שמזה בהר המשחה כנגד פתחו של היכל כדכתיב (במדבר יט) אל נכח פני אהל מועד: **מקנח ידו בגופה של פרה.** שאף דמה טעון שריפה כדכתיב את עורה ואת בשרה ואת דמה על פרשה ישרוף [שם]: **אלא אצבעו.** בין הזאה להזאה: **במה יקנח.** בגופה של פרה לא מצית אמרת שילכלך אצבעו בגוף הפרה וידבקו בו נימין: **כפורי זהב.** גבי כלי שרת כתיב בספר עזרא והן מזרקין ועל שם שמקנח בו אצבעו קרי להן כפורי לשון וכפר ידיה דנירון קיסר (גיטין דף נו.): **מתני' עד שלא הופשט אין טעון כיבוס.** טעמא מפרש בגמרא דבעינן ראוי לקבל טומאה בלא חסרון מלאכה: **אף משהופשט.** כל זמן שלא נתקן להיות כלי אין טעון כיבוס דבעינן דבר המקבל טומאה שאין מחוסר אפילו מחשבה: **אלא מקום הדם.** ולא כל הבגד: **ודבר הראוי לקבל טומאה.** ואע"פ שמחוסר מחשבה ובלבד שלא יהא מחוסר מלאכה וסתמא כרבי יהודה: **וראוי לכיבוס.** בגמרא [לד.] מפרש למעוטי מאי: **במקום קדוש.** בעזרה: **ושבירת כלי חרס.** שבישל בה חטאת במקום קדוש. ובגמרא [לד:] יליף לה: **זה חומר.** [ל]אכיבוס קאי: **גמ' מה בגד הראוי לקבל טומאה.** דאין לך בגד קטן שמו בגד שאינו ראוי לקבל טומאה אם חישב עליו לכלי כמות שהוא אף כל כו' ועור משהופשט ראוי לקבל טומאה אם חישב עליו לעבדה [יח] כמו שהיא אבל כל זמן שלא הופשט אינו ראוי לכלי: **אין לי אלא בגד.** סתם בגדים שבתורה צמר ופשתים [מ]: **שק.** מנוצה של עזים וכל

תוספות

מה טעם קאמר. מתוך התירוץ משמע דהא דקשיא ליה הא תו ל"ל קאי אלפי שאין טעון כיבוס כו' ותימה ונשפך על הרצפה למה לי הא שמעינן לה מניתז מן הצואר: **אלא אצבעו במאי מקנח.** בפ"ק דמנחות (דף ז:) פי' בקונטרס [ל] לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל נכח פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר והיאך היה יורד בין כל הזאה והזאה מהר המשחה לקנח בגוף הפרה [ס] וקשה מהא דאמר לקמן בריש פרק בתרא (דף קיג.) שחטה שלא כנגד הפתח פסולה שנאמר ושחט והזה מה הזאה כנגד הפתח אף שחיטה כנגד הפתח דמשמע שהיה הכל במקום אחד [יט] ונראה כמו שפי' כאן בקונטרס שלא היה יכול לקנח אצבעו בגוף הפרה שלא יתלכלך אצבעו מן הנימין והכי נמי אשכחן דחיישינן לנימין פרק כל כתבי הקדש (שבת קטז:) גבי מפשיטין את הפסח עד החזה [ע]: **מנין לרבות שק וכל מיני בגדים כו'.** מדאוקי ריבויא לשק וכל מיני בגדים משמע דעור אף משהופשט לא בעי כיבוס לרבי אלעזר וגרסי' במילתיה יכול שאני מרבה את העור משהופשט כדפי' בקונטרס ול"ג עד שלא הופשט דא"כ הוה משמע משהופשט [כ] בעי כיבוס וזה אינו דר"א לא מביא [כא] אלא שק ומיני בגדים ושמעינן ליה נמי במתני' דאף משהופשט אין טעון כבוס זה [כב] אינו דיוק דאדרבה דעור משהופשט ואינו מחוסר שום דבר לא תיקון ולא מחשבה לקבל טומאה טעון כבוס אפילו לר"א דהא (משהופשט נמי) לא ממעט אלא מטעם דבעינן דבר המקבל טומאה כדאיתא בברייתא אלמא אי מקבל טומאה השתא טעון כיבוס ובסמוך נמי קאמר עוצבא שחישב לקצעה איכא בינייהו דלרבי אלעזר לא בעי כיבוס משום דאינו מקבל טומאה עד שיקצענה אבל אם קצעה או לא חישב לקצעה דהשתא אי [כג] מקבל העור טומאה טעון כיבוס והא דמרבי שק ושאר מיני בגדים משום דאפילו הני דאינן [כד] בכלל בגד כי אם צמר ופשתים כדפרש"י וצריך יתור לרבותם וה"ה דמההוא יתורא נמי אתי עור ואי גרסי' בר"א משהופשט מיירי שעדיין צריך מחשבה קודם שיקבל טומאה או צריך שיבטל מחשבתו שחישב [כה] העוצבא לקצעה וכן פרש"י דהשתא אינו מקבל טומאה לא [כו] בעי כיבוס ולרבי יהודה בעי כיבוס כיון דראוי לקבל בלא מעשה ע"י ייחוד מודי [כז] אבל ר"א לא מיירי בעור שצריך תיקון ומעשה קודם שיקבל טומאה דההוא אפי' רבי יהודה מודה דלא בעי כיבוס דהא אינו ראוי לקבל דהא מחוסר מעשה אבל קשה אי גרים משהופשט מאי בעי מאי בינייהו ליבעי פירוש דר"א עור משהופשט דאינו מקבל טומאה השתא אבל ראוי לקבל ע"י מחשבה היכי משכחת לה דאי מחוסר מעשה אפי' רבי יהודה מודה דהא אינו ראוי מיהו היינו נמי מאי בינייהו דקאמר שצריך לעשות הבעיא מכח דברי שניהם ואי גרסינן אף במילתיה דר"א עד שלא הופשט א"ש דבעי מאי בינייהו אבל קשה ממתניתין [כח] אי גריס אף משהופשט: הג"ה השתא [כט] אפילו גרס משהופשט ע"כ לא פליגי ר"י ור"א אלא דר"י דריש מה בגד ראוי לקבל טומאה ור"א דריש מה בגד מקבל טומאה ומשום הכי ר"י דדריש ראוי מרבה עור משהופשט דראוי לקבל טומאה במחשבה ואין מחוסר מעשה ור"א דדריש מקבל ממעט עור שהופשט אע"ג דראוי משום דבעי דבר המקבל טומאה שאין מחוסר אפילו מחשבה אבל לאחר מחשבה מקבל טומאה בלא שום מעשה דאי מחוסר מעשה אפילו ר"י מודה דלא בעי

מסורת הש"ס

א) מנחות ז: [כל הסוגיא באיזה שינויים], ב) [שם לעיל מ:] ת"כ ויקרא חובה פרש' ג ה"ח, ג) ת"כ שם ה"ט, ועי' ירוש' יומא פ"ה סה"ד, ד) יומא נ. מו"ק כד. מנחות ז: כו:, ה) ת"כ צו פ"ו ה"ה, ו) מנחות ז: פרה פ"ג מ"ט, ז) [לעיל כה:] מנחות שם, ח) עי' ת"כ שם ה"ו, ט) [לקמן צו:], י) ת"כ שם ה"ז, כ) עיקרא דהך מילתא בנזיר נז., ל) עי' תוי"ט ורש"ק, מ) שבת כו:, נ) ד"ה גמר וד"ה בשלמא, ס) [וע' במנחות שם בתו' דמתרלי קושיא זו], ע) [וע' היטב תו' מנחות ז: ד"ה אלא]

מוסף רש"י

קידש פחות מכדי הזייה. כדי שיטבול ראשי גבעולין ויזה: **לא קידש.** ואע"פ שחזר ועירבו לאחר קידוש, קידוש זה הוא נתינת מים על האפר: **בדם מהו.** אם קיבל מדם שעירים ופרים הנשרפים שטעונין הזייה, וקיבל שיעור ג' הזאות בכלי זה ושיעור ד' הזאות בכלי זה מהו (מנחות ז:) **ומהלכתא לא גמרינן.** אין דנין מהלכה דלא ניתנה תורה שבע"פ לידרש בי"ג מידות (עפ"י שבת קלב.) **אמר רבא תניא.** דבדם לא קידש: **וטבל.** בדם: **ולא מספג.** מקנח אצבעו בדופני הכלי: **בדם.** משמע שיהא שיעור דם מעיקרא (מנחות ז:). משעת קבלה ראשונה למעוטי קיבל פחות מכדי [טבילת אצבע] בכלי זה ופחות מכדי [טבילת אצבע] בכלי זה ועירבן ויליף מבדם, מדקרינן וטבל בַּדָּם ולא קרינן בְּדָם, משמע בדם שהיה כבר משעה ראשונה (לעיל מ:) **אע"פ דליכא שיעור טבילה מעיקרו.** דלא קיבל שיעור כל ההזאות מעיקרו ובלבד שיהא בשעת כל טבילה וטבילה כדי שיעור שלא יספג: **כתב רחמנא בדם.** דמשמע בדם דמעיקרא: **למעוטי שיריים שבאצבע.** שצריך לטבול אצבעו בין כל הזאה והזאה, דהכי משמע והזה מן הדם האמור בענין למעלה וטבל הכהן אצבעו בדם, מאותו דם שבכלי שטובל בו יזה כל ההזאות ולא משירים שבאצבע (מנחות ז:) **אמרי תלמידך.** תלמידיך אומרים משמיה דרב עמרם (מנחות כו:) **היה מזה.** כהן מדם חטאת, כגון פרים ושעירים הנשרפין: **עד שלא הזה.** דאכתי חזי ההוא דם שנפל על הבגד להזאת פנים, חשיב דם, וטעון הבגד כיבוס, כדכתיב ואשר יזה מדמה על הבגד וגו', ואם משהזה נפל לא חשיב דם: **עד שלא גמר מלהזות.** כל ז' הזאות וקתני דטעון כיבוס ואפילו לא נפל אלא משירי אצבע, אלמא כשרין להזאה: **עד שלא יצתה הזאה מידו.** על הפרוכת נפל על הבגד, טעון כיבוס, דעיקר ההזאה נפל עליו, אבל משיצתה הזאה מידו נפל על הבגד, דהיינו משירים שבאצבע, אין טעון כיבוס: **גמר אין לא גמר לא.** אלמא שירים שבאצבע כשרים ולא בעי קינוח: **בשלמא גמר מקנח ידו בגופה של פרה.** שהרי פרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר דכתיב ושרף את הפרה לעיניו: **אלא אצבעו.** בין כל הזאה והזאה: **במאי מקנח.** וכי בין כל הזאה והזאה יורד מהר המשחה לקנח בגוף הפרה (מנחות ז:) **בשפת מזרק.** יורד ולא לתוכו (לעיל כה.). והיינו דקרי למזרקין כפורי זהב בס' עזרא, ע"ש שמקנח ידו בו כדאמרי' במסכת גיטין (נו.) וכפר ידיה בההוא גברא (מנחות ז:):

שיטה מקובצת

ואי כתב רחמנא בדם הו"א כו'. נ"ב גליון מספר ישן. פי' דהא דדרשינן בדם דמעיקרא אין הוכחה מזה שיהא בו שיעור טבילה אא"כ קאי אוטבל, להכי כתב רחמנא וטבל ע"כ. ועי' פרוש רש"י ז"ל לעיל דף מ' ע"ב (ב"ש): **ה"ק עד שלא גמר מלהזות טעון כבוס.** פי' ואעפ"י שיצאת כבר הזאה מתחת ידו, אלמא שיריים ראויין הם עדיין להזות מהן שאם לא כן אמאי טעון כבוס. ותימה והיכי ס"ד למימר הכי והא קתני רישא דההיא על כל הזאה טבילה משמע משום דשיריים פסולים, וכן פי' שם הר"ר משאנץ ז"ל. וי"ל דהשתא ס"ד לאו משום דשיריים פסולין אלא גזרת הכתוב הוא דכתיב ולקח מדמה והזה שבע פעמים וקאי שבע פעמים אולקח (הר"פ ז"ל. ב"ש):

וכל מיני בגדים תלמוד לומר ¹אשר [א] עליה תכבס יכול שאני מרבה עור משהופשט ת"ל בגד מה בגד דבר המקבל טומאה אף כל דבר המקבל טומאה מאי בינייהו אמר אביי (א)מטלית פחותה משלש [ב] איכא בינייהו מאן דאמר ראוי הא נמי ראוי ° דאי בעי (א)חשיב עליה מ"ד דבר המקבל טומאה הא [ג] מיהא לאו בת קבולי טומאה היא רבא אמר בגד שחשב עליה לצורה [ד] איכא בינייהו מ"ד ראוי הא נמי ראוי (ב)דאי בעי מבטיל ליה למחשבתיה מ"ד דבר המקבל טומאה (ג)השתא מיהא לאו בת קבולי טומאה היא רבא [ה] אמר (ד)עוצבא דחשיב עלה לקצעה איכא בינייהו מ"ד ראוי הא נמי ראויה מאן דאמר דבר המקבל טומאה הא לאו מקבלה טומאה עד דמקצע לה (ג)והתניא רבי שמעון בן מנסיא אומר (ד)עוצבא שחשב עליה לקצעה טהורה עד שיקציענה: אין טעון כיבוס כו': מנה"מ דת"ר (ד) יכול נתז על מקצת בגד יהא כל הבגד טעון כיבוס ת"ל ¹אשר יזה (ה)לא אמרתי לך אלא מקום דם בלבד: דבר שהוא ראוי לקבל טומאה [וכו']: סתמא כרבי יהודה ראוי [ו] לכיבוס (ו)למעוטי כלי דבר גרידה הוא: אחד הבגד ואחד השק כו': למימרא דעור בר כיבוס הוא ורמינהו (ז)היתה עליו לשלשת מקנחה בסמרטוט היתה (ו) (על) של עור נותן עליה מים עד שתכלה אמר אביי לא קשיא הא רבנן הא אחרים דתניא הבגד והשק מכבסו [ז] הכלי (ח)והעור מגררו אחרים אומרים הבגד והשק והעור מכבסו והכלי מגררו כמאן אזלא הא דאמר רב חייא בר אשי זימנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב ושכשיכי ליה מסאניה במיא כמאן כרבנן אמר רבא ומי איכא למאן דאמר עור לאו בר כיבוס הוא והכתיב ²והבגד או השתי או הערב או כל כלי העור אשר תכבס אלא אמר רבא קרא ומתניתין (ט)ברכין כי [ח] פליגי בקשין והאמר רב חייא זימנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב ושכשיכי ליה מסאניה במיא בקשין וכרבנן (י)הדר אמר רבא לאו מילתא היא דאמרי ניקו נימא ליה לקרא דכי כתיבן [ט] ברכין כתיבן מי לא עסקינן (ח)בכלי אכסלגיא [י] הבאים ממדינת הים [יא] וקאמר רחמנא ניבעי כיבוס אלא אמר רבא יצרעת כיון דמגופיה קא פרחה מחלחלא ליה ומשוי לה רך אמר רבא אי קשיא לי הא קשיא לי

וכל מיני בגדים. השיריס והכלך וסריקין: **יכול שאני מרבה עור משהופשט** גרסינן ברבי אלעזר. משהופשט מיד בלא שום תיקון: **מה בגד המקבל טומאה.** דרבי אלעזר גמר בגד דהכא מבגד האמור בשרצים (ויקרא יא) שהוא מקבל טומאה ואינה [יב] מחוסר מחשבה: **מאי בינייהו.** במאי פליגי היכן מצינו בגד הראוי לקבל טומאה ואינה מקבלה (א) ויליף [יג] ר' יהודה מיניה: **דאי [בעי]** [יד] **חשיב עלה.** לתקן חלוקו: **רבא אמר.** בגד גדול נמי משכחת לה דראוי לקבל ואינו מקבל כגון שחישב עליו [טו] לציירו במעשה רוקם דכל כמה דלא צייריה או [טז] מבטל למחשבתו לאו כלי הוא: **דאי בעי מבטל ליה למחשבתו.** הא [יז] דקיימא לן מחשבה אינה מוציאה מידי מחשבה לענין הוציאו [יח] מתורת טומאה תנן לה (כלים פרק כה משנה ט) דמשירדו לטומאתן במחשבה אין מחשבה חוזרת ומוציאתן אבל להורידן לטומאה קי"ל (שם) כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה: **עוצבא.** שטיח לאכול עליו או לשכב עליו ורובן מן העור ויש שעושין מן הבגד וקי"ל שאם חישב עליו לעוצבא אין צריך קילוע דדוויינ"ר בלע"ז ליפותו [יט] דבלאו קילוע חזי לעוצבא בב"ק מייתי לה בפ' מרובה (דף סו:) אבל היכא דחשיב עליה לקוצעה אינה מקבלת טומאה עד שיקצענה כדאמרינן לקמן, או יבטל מחשבתו הילכך בגד שעומד לעוצבא וחישב עליה [כ] לקוצעה הרי ראוי לקבל טומאה דאי בעי מבטל למחשבתיה ואינו מקבל עדיין ובהא פליגי לרבי יהודה כל בגד במשמע ויש בגד שאינו מקבל טומאה אלא ראוי לטומאה ור' אלעזר כבגד האמור בשרצים בעינן: **והתניא.** בניחותא: **עד שיקצענה.** או יבטל מחשבתו דקי"ל (כלים שם) כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה: **דבר גרידה הוא.** דאין מכבסים (ט) [אותו] אלא גורדו [כא]: **היתה עליו לשלשת.** במס' שבת תנן לה היתה על הכר של בגד גיעול של רוק או של צואה מקנחו בסמרטוט בשבת ואינו נותן עליה מים לכלותה להעבירה [כב] מפני שהוא מכבס וכיבוס אב מלאכה הוא היינו [כג] מלבן ואם היתה לשלשת זו על כר של עור נותן עליה מים עד שתכלה בשטיפת מים ומיהו שפשופי בידים לא. ומדקתני נותן עליה מים ש"מ אין כיבוס בעור: **מכבסו.** גבי דם חטאת קאי: **מסאניה.** בשבת: **קרא.** גבי נגעים דכתיב (ויקרא יג) כיבוס בעור: **ומתני'.** דהכא דקתני העור טעון כיבוס: **ברכין.** ודברי הכל. וכי פליגי אחרים ורבנן בקשין: **לאו מילתא היא דאמרי.** לאוקומי קרא ברכין דהא קרא סתמא כתיב לא שנא רך ולא שנא קשה דמי לא עסקינן דקרא אפילו אכסלגיא קאמר דקשין הן. אכסלגיא עור שלוק וקשה: **ומשויא ליה רך.** הילכך קרא דצרעת אפילו בקשין ומתניתין ברכין ופלוגתא בקשין:

כריס

כיבוס דהא אינו ראוי וכל שכן אי גרסינן עד שלא הופשט שיש הוכחה שלאחר הפשט מקבל טומאה בלא שום מעשה. עד כאן הגה"ה. ותימה בפ' [כד] במה טומנין (שבת דף מט:) משמע דאין עור מקבל טומאה עד לאחר עיבוד דתניא עורות בין שאין עבודים בין עבודים מותר לטלטלן בשבת ולא אמרו עבודים אלא לענין טומאה בלבד ופי' שם בקונטרס דאין עור מקבל טומאה עד לאחר עיבוד ושמא יש לפרש דלאחר עיבוד אפילו מחשבה לא בעי אבל קודם עיבוד בעי מחשבה וה"ר חיים מפרש בשם ריב"א דהתם מיירי באותם שעורותיהם כבשרם דתנן בפ' העור והרוטב (חולין דף קכב.) וכולן שעיבדן או שהלך בהן כדי עבודה טהורין וה"ק לא אמרו שיש חילוק בין עבודין לשאין עבודין אלא לענין טומאה ובאותם שעורותיהן כבשרם דקודם עיבוד טמאין בכזית כדין בשר [כה] המת ונבלה ושרץ בכעדשה ולאחר עיבוד טהורין עד שיהא בו חמשה על חמשה כדין עור וא"ת דמשמע הכא דעור משהופשט אפילו לא מקבל טומאה במחשבה דהא דומיא דעור שלא הופשט קמרבי דהוי לא ומדחשיב מנא במחשבה לענין טומאה אם כן מותר לטלטלו בשבת כדאשכחן בפרק כל הכלים (שבת דף קכג.) במחט שאינה נקובה בגלמי דכיון דזימנין דמימלך עלה ומשוי לה מנא שרי לטלטלו וקשה מכאן לר"ת דמפרש בבמה טומנין (שם דף מט.) (י) גבי טומנין בשלחין ומטלטלין אותן דמיירי ביבשין אבל לחין לא משום דקשיא ליה ההיא דכל כתבי הקדש (שם דף קטז:) גבי מפשיטין את הפסח עד החזה דקאמר לא נטלטל עור אגב בשר אבל בלא בשר לא וכן בפ"ק דבילה (דף יא:) גבי עור לפני הדורסן דהתירו סופן משום תחילתן קאמר מהו דתימא טעמא דב"ה משום דחזי למזגא עליה ואפילו בעי"ט קמ"ל כו' וי"ל דאע"ג דמקבל טומאה במחשבה כאן [כו] (דלא שכיחה) שייחדה לישיבה בעוד שהוא לח אסור לטלטל ° וכן צ"ל גבי מחט שניטל חררה או עוקצה דאסרינן לטלטלה אע"ג דאם איתקנא [כז] למתוח טמאה כדתנן במס' כלים (פרק יג מ"ה) ובקונטרס פי' בפ' כל כתבי הקודש [שבת דף קטז:] דההיא דבמה טומנין דעור [כח] בהמה גסה ולפירושו צריך לאוקומה נמי ההיא דבילה בבהמה דקה כי ההיא דכל כתבי דגבי פסח וטעמא דעור בהמה דקה לא חזיא למזגא כולי האי והא דתנן בפרק כל כתבי (שם) פורסין עור של גדי כו' צריך להעמידה (כ"ש) כשייחדו לישיבה אי נמי בדליקה התירו טפי כדאמר התם ולפר"ת אתי שפיר דמיירי ביבשין כי ההיא דבמה טומנין (שם דף מט.): **מאי בינייהו.** פירוש לרבי יהודה על כרחין איירי קרא בבגד דאינו מקבל טומאה אלא דראוי לקבל ולרבי אלעזר איירי קרא בבגד דמקבל טומאה אבל בבגד הראוי ואינו מקבל לא בעי כיבוס והשתא איזה בגד הוא זה הראוי ואינו מקבל ואיכא [כט] בינייהו לרבי יהודה בעי כיבוס ולרבי אלעזר לא בעי כיבוס: **לשלשת.** פירש בערוך צואת תרנגולין: **מקנחה בסמרטוט.** אבל ליתן מים אסור משום דשרייתו זהו כיבוסו והא דאמר בפ"ק [ל] דבילה (דף יח.) נדה מערמת וטובלת בבגדיה אומר ר"ת דלא חשיב כיבוס משום דהוי דרך לכלוך ויותר [לא] מתלכלכים בגדים כשנכנסה בנהר לבושה ממה שמתכבסין וכן תיכי חלילתא דדריש במה אשה (שבת דף נז.) לא אסרינן [לב] אלא שמא תטלם ותעבירם ארבע אמות בשבת

מסורת הש"ס

א) שבת קכה. סוכה טז. נדה ס:, ב) עי' ב"ק סו:, ג) תוספתא דכלים פ"ד דב"ב ה"ד ע"ש, ד) ת"כ צו פ"ו ה"ג, ה) שבת קמב:, ו) בשבת ליתא, ז) [שם סג: וש"נ], ח) חגיגה כו: [וע"ש בתו' ובתו' מנחות לז. ד"ה כלי], ט) גי' יעב"ץ ז"ל, י) ד"ה טומנין.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מאי בינייהו וכו' ואינה מקבלה הס"ד והשאר נמחק:

שינויי נוסחאות

א] בכל כתה"י אשר יזה (דק"ס): ב] בכל כתה"י משלש על שלש (דק"ס). ובהג' בן אריה כ' דגיר' הרמב"ם משלשה, וע"ש ובקר"א: ג] צ"ל השתא (*ש"מ): ד] צ"ל לציירו (ש"מ. וכ"ה ברש"י). ומהרמב"ם בהל' כלים נר' דגר' כלפנינו: ה] רבינא (*ב"ש, ח"נ). נ"א א"ד (גליון): ו] צ"ל וראוי (ש"מ): ז] מכבסן וכו' מגררן. וכצ"ל בסמוך. וכצ"ל ברש"י (ש"מ): ח] צ"ל וכי (*ש"מ): ט] כתיבא ברכין כתיבא (ש"מ): י] ס"א אבלוסמוס. וכן ברש"י (*ש"מ). וז"ל הגרי"ב גי' הערוך בערך אבלוסמוס מי לא עסקינן בכלי אבלוסמוס, פי' כלים של עור קשין ועבין. וז"ל הרב המוסף בנוסחאות דידן גרסי' אכסלגס ולא יתכן כי אכסלגס בל' יוני מין עץ ופי' אמבוליסמוס בלשון יוני כלים עשויים מחתיכות עורות או בגדים עכ"ל. ובדברים אלו מיושב היטב קושיית תוס' בחגיגה כו: ד"ה בכלי וכו' ותוס' מנחות לז. ד"ה כלי כו'. גם בשאלתות סי' פ"ח איתא בכלי אבלוסמוס עכ"ל: יא] נ"א נוסף דקשין נינהו (כי"צ, ש"מ): יב] ואינו (ש"מ): יג] צ"ל דקא יליף (ש"מ). ועי' ב"ח: יד] תיבת בעי ליתא בכתה"י וד"ו. וכן ליתא להלן בד"ה דאי בעי מבטל, ובד"ה עוצבא: טו] עליו מתחילתו לציירו (כתה"י וש"מ). ועי' ש"מ בחידושים: טז] בכי"פ אי. ובש"מ נסמן מכאן ועד סה"ד וכ"ב נ"ל למחוק: יז] צ"ל דהא (*ש"מ): יח] להוציאו (*ש"מ): יט] דהיינו ליפותו (ש"מ): כ] עליו לקוצעה הוי ראוי לקבל טומאה אי מבטל למחשבתיה כו' (שמכ"י): כא] בש"מ נוסף כגון כלי עץ: כב] ולהעבירה (ש"מ): כג] דהיינו (*ש"מ): כד] דבפרק (ש"מ): כה] בשר שנתנבלה ודשרץ כו' כצ"ל (ש"מ): כו] רש"ק מוחק התיבות שבסוגריים. וגי' ש"מ כיון דלא שכיח שייחדו לישיבה. גי' מג"א סי' ש"ח סקכ"ד כיון דלא מייחדו לישיבה. גי' צ"ק כיון דלא מינכרא שייחדה לישיבה: כז] התקינה (ב"ש ומג"א שם): כח] צ"ל דמיירי בעור (באה"מ): כט] צ"ל דאיכא (ש"מ): ל] צ"ל בפ' שני (ש"מ): לא] צ"ל דיותר (באה"מ): לב] י"ג אמרינן. עי' עו"ש. ולגירסתנו קאי אטניפא דאסרינן ליה התם לליסנא דמשום קפידא ע"ש בסוגיא:

שיטה מקובצת

בגד שחישב עליה לצורה. תימה וכי משום דחישב עליו הוציאו מידי טומאתו והא קיימא לן יורדין לידי טומאתן במחשבה ואינם עולין אלא בשנוי מעשה. וי"ל דמיירי שחישב עליו לצורה מתחלתו (הר"פ ז"ל. ב"ש):

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פכ"ב מהל' כלים הלכה כא:
ב ג שם הלכה ח:
כח ד מיי' שם פכ"ד הל' (ז) [ו]:
כט ה ו מיי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה ד:
ל ז מיי' פכ"ב מהל' שבת הל' יח טוש"ע או"ח סי' שב סעיף ט:
לא ח ט מיי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה ב:
לב י מיי' פי"ג מהל' טומאת צרעת הלכה א:

תורה אור השלם

1. כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע בִּבְשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל הַבֶּגֶד אֲשֶׁר יִזֶּה עָלֶיהָ תְּכַבֵּס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ: ויקרא ו, כ
2. וְהַבֶּגֶד אוֹ הַשְּׁתִי אוֹ הָעֵרֶב אוֹ כָל כְּלִי הָעוֹר אֲשֶׁר תְּכַבֵּס וְסָר מֵהֶם הַנָּגַע וְכֻבַּס שֵׁנִית וְטָהֵר: ויקרא יג, נח

גליון הש"ם

גמ' דאי בעי חשיב עלה. עיין סוכה דף טז ע"א תוס' ד"ה דלא חזי. ובנדה דף ס ע"ב תוס' ד"ה במטלניות: [תוס' ד"ה מנין (מהעמוד הקודם) וכן צ"ל גבי מחט כו'. שבת דף קכג ע"א]:

מוסף רש"י

עוצבא. שאוכלין עליו וכעין שולחן הוא (ב"ק סו:): **לשלשת.** שום דבר מיאוס כגון רוק או צואה: **מקנחה בסמרטוט.** ולא יתן עליה מים, דסתם כר של בגד הוא ובגד שרייתו במים היא כיבוסו: **היתה של עור.** היתה לשלשת זו על כר של עור, דלאו בר כיבוס הוא: **נותן עליה מים עד שתכלה.** ומיהו כיבוס ממש לא, דהואיל וסתם כרים וכסתות רכים נינהו שייך למימר בהו כיבוס בעורות רכין, ומיהו שרייתן לא זהו כיבוסן (שבת קמב:):

לעזי רש"י

דדוויינ"ר רידוני"ר. לעגל.

ליקוטים

שייך לעמ' קודם

ושטיפה בכלי נחשת במקום קדוש הוא כי כל הכתובים נמשכים אל מקום קדוש שהזכיר עכ"ל הרמב"ן ז"ל. ולפ"ז אין מקום לקושיא הזאת דכבר תירצו הרמב"ן דכל הכתובים נמשכים אל מקום קדוש שהזכיר הכתוב, וכן הוא בגמרא דזבחים דף צ"ד ע"ב הכבוס במקום קדוש מנה"מ דתנו רבנן תכבס במקום קדוש, שבירת כלי חרש מנין ת"ל וכלי חרס כו' ע"ש. הרי דדרשינן וי"ו דוכלי חרס מוסיף על ענין ראשון שקאי ג"כ על מקום קדוש הנאמר בתחלה. אמנם יש לומר דאין זה מספיק לקושיא זאת דיש לומר דזה חוזר על מקום קדוש הנאמר בכיבוס דהכוונה הוא שהשבירה בכלי חרס הוא במקום קדוש הנאמר בכיבוס, ועדיין לא ידעינן שהכיבוס גופא יהיה בעזרה דשמא די אם מכבסו בחצר אוהל מועד שהוא ג"כ מקום קדוש, דע"כ אין לומר דהכוונה הוא דהכל נמשך למקום קדוש הנאמר באכילת חטאת דכתיב ביה חצר אוהל מועד דא"כ למה כתב מקום קדוש בכיבוס כלל הא בלא"ה ידעינן שיהיה הכיבוס במקום קדוש כמו שידעינן בשבירת כלי חרס ובמריקה ושטיפה שג"כ לא נאמר בהו מקום קדוש וחוזר אדלעיל מניה. אלא ודאי ע"כ צ"ל שאינו חוזר אלמעלה על אכילת חטאת הואיל והפסיק הקרא וכל אשר יגע בבשרה יקדש ואינו חוזר כי אם על מקום קדוש הנאמר בכיבוס ושפיר קמה קושית הגאון מוה' ישעי' כיבוס גופא מנ"ל שיהיה בעזרה. אמנם אעפ"כ למדנו מתורתו של הרמב"ן שנתן טעם על הכתוב שיהיה אחר שנבלע כמו שהיה קודם הזיה שאסור להוציאו מן הקלעים, ובזה נדחה הקושיא הזאת ודוק. ע"כ הג"ה]. הרי מבואר שהכיבוס הוא לפנים מן הקלעים והרי במשכן לפנים מן הקלעים הוא מחנה שכינה והוא עזרה בבית העולמים וא"כ הדין דין אמת. ואעפ"כ לא ידעתי מאי קשיא ליה על הת"כ שהרי בת"כ לא נזכר בכיבוס שיהיה בעזרה, ואולי באמת ס"ל לתנא דת"כ שהכיבוס במחנה לויה. וטעם תלמוד שלנו שסובר שהוא בעזרה לפי שבאמת תלמוד שלנו אינו דורש כמו הת"כ, דלדעת הת"כ במקום קדוש משמע קדושה קלה ואתי בחצר אוהל מועד להצריך קדושה יתירה, ודעת תלמוד שלנו להיפך שהרי כך אמרו בזבחים דף נ"ו ע"א והתניא לשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש מנין שהכהנים נכנסים שם ואוכלים שם קדשי קדשים ושירי מנחה ת"ל בחצר אהל מועד יאכלוה התורה ריבתה חצירות הרבה אצל אכילה אחת ופירש"י חצירות הרבה במקום קדוש בחצר אהל מועד עכ"ל רש"י, הרי דאי הוה כתיב רק במקום קדוש הוה ממעטינן אפילו לשכות הפתוחות לקודש, וזה היפך הת"כ דבמקום קדוש הוא גם מחנה לויה וא"כ תלמוד שלנו לשיטתו ודאי שהכבוס הוא בעזרה. ואם בא להקשות על תלמוד דידן צריך הוא להקשות בהיפוך מנ"ל שרשאי לכבס בלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש. ועל זה יכילנא להשיב דבאמת כן הוא שאינו רשאי לכבסו רק בעזרה ממש, ולא מצינו מפורש שיהיה רשאי לכבסו בלשכות ההם כי באמת לא לכל הדברים שוין לשכות ההם לעזרה שהרי לא שוו לא לטומאה ולא לשחיטת קדשים קלים כמבואר שם בסוגיא. וכל זה אני משיב לכבוד מעלתו הרמה לדחות קושייתו. אבל הנלענ"ד באמת שאין חילוק משמעות דורשין ולא מחלוקת לדינא בין תלמוד שלנו ובין הת"כ כלל ושניהם לדבר אחד כיוונו. ולכאורה יש לדחות קושייתו של מעלתו בפשיטות כיון דגלי רחמנא בהני דמקום קדוש לאו היינו מחנה לויה א"כ שוב ילפינן בכל מקום דכתיב במקום קדוש היינו העזרה ולא מחנה לויה. ואמנם עיקר קושייתו דא"כ למה אכפיל רחמנא למכתב כן בחטאת שהרי כבר נאמר כן במנחה ונילף מינה אלא ודאי מדחזר וכתב גם גבי חטאת כן חזינן דלא ילפינן מהדדי והוו להו שני כתובין. ולפי זה ממילא על הת"כ לא קשה כלום דסתם ספרא ר' יהודה ור"י סבר שני כתובין מלמדין. ואמנם סברת התלמוד שלנו דשפיר ילפינן אלא דמחצר אוהל מועד ממעטינן לשכות הבנויות בחול אבל גגין ועליות אף שלא נתקדשו לא ממעטינן דבכלל בחצר אוהל מועד הם ואיצטריך במקום קדוש למעט גגין ועליות. ועיין פסחים דף פ"ו ע"א אכתי אימעוט לשכות הנ"ל מדכתיב בחצר אוה"מ איצטריך עוד הפעם בחצר אוהל מועד גם גבי חטאת לרבות חצירות הרבה. וזהו כוונת הגמרא שם בזבחים וממילא לא אייתר קרא דחטאת ולא הוו שני כתובין וילפינן כל מקום דכתיב במקום קדוש מהני. אלא דא"כ עיקר הריבוי ללשכות הוא מחצר אוהל מועד דגבי חטאת שהוא מיותר והרי חזינן דבגמרא הביא קרא דמנחה בחצר אוהל מועד יאכלוה שזה במנחה נאמר. ולכן נלענ"ד דודאי כן הוא כמ"ש מעלתו דגבי אשם ליכא ספיקא שאכילתו בעזרה כמו חטאת ואפ"ה חזינן דלא כתיב ביה רק במקום קדוש יאכל ומזה ילפינן גילוי מלתא דמקום קדוש סתמא היינו מחנה שכינה שהרי אשם ודאי אכילתו במחנה שכינה דהוקש לחטאת וממילא אייתר בחצר אוהל מועד במנחה לריבוי לשכות ולכן הביא הגמרא קרא דמנחה, וא"כ הדין שוה בין לפי דרשת הת"כ ובין לפי דרשת הגמרא, אלא מעט הפרש יש ביניהם דתלמודא דידן לא מרבה לשכות מבמקום קדוש דאיצטריך למעוטי גגין ומרבה לשכות מיתורא דבחצר שאייתר במנחה, והת"כ דדריש ריבוי לשכות מבמקום קדוש אולי ג"כ כוונתו מריבוי דכתיב ב' פעמים דאי הוה כתיב בחדא מינייהו בחצר אוהל מועד לחוד ג"כ הוה ילפינן מאידך ואייתר במקום קדוש לריבוי לשכות. זה הנלע"ד וקצרתי מאפס הפנאי. ושלומו הטוב יגדל כנפשו ונפש א"נ (נוב"י תנינא או"ח סי' קכ"ד):